

משפט וביטחון לאומי

לקט ידיעות

המכון למחקרי ביטחון לאומי
INSS

לקט ידיעות – נובמבר 2017

מנהלת התכנית: אל"ם (מיל') עו"ד פנינה שרביט ברוך

רכזת התכנית: עו"ד ליאור צור

צוות המחקר: שיר בוקרה, עומרי גור אפטר, ניצן דורנבוים ורועי יעקובי

♦ פרסומים ועדכונים

♦ 60 מילים על...

♦ ידיעות מתוך ישראל

♦ ידיעות בינלאומיות שקשורות לישראל

♦ ידיעות בינלאומיות

פרסומים ועדכונים

תכנית החומש לפיתוח כלכלי של אוכלוסיית המיעוטים בישראל: סטאטוס ביצוע, תפוקות ואתגרים

לקראת תום השנה השנייה של ביצוע תכנית החומש לפיתוח כלכלי וחברתי של המגזר הערבי בישראל, מאיר אלרון, מוחמד אבו נסרה, ערן ישיב ומורסי אבו מוך מנתחים את יישומה עד כה. הם מציינים כי ניתן לקבוע כי היישום מתקדם במרבית התחומים, גם אם לא תמיד בקצב הנדרש. ניכרת התחלה של ביצוע פרויקטים חשובים, תוך שנחשפים החסמים הצפויים בקידום התכנית, בעיקר ביכולות הרשויות המקומיות ליישם תכניות בסדר גודל כזה. לצד זאת, הכותבים מתריעים כי אם ביצוע התכנית החיונית לשילוב הערבים בכלכלה הישראלית לא תלווה במדיניות מכילה כלפי המיעוט הערבי, היא לא תצלח ותקציבי הענק שהוקצו לה ירדו לטמיון (26 בנובמבר, "מבט על" INSS).

חוק שגרירות ארצות הברית בירושלים

חוק אמריקאי מאוקטובר 1995. בחוק נאמר כי ירושלים תישאר מאוחדת, כי יש להכיר בירושלים כבירת מדינת ישראל וכי שגרירות ארצות הברית בישראל תועבר לירושלים לא יאוחר מסוף מאי 1999. החוק מאפשר לנשיא לדחות את ביצוע מעבר השגרירות בחצי שנה בכל פעם אם הוא סבור שהדבר נחוץ להגנה על אינטרסים ביטחוניים לאומיים של ארצות הברית, וכך פעלו הנשיאים הקודמים עד עתה.

ידיעות מתוך ישראל

פסיקה

תפיסת והחרמת כלי רכב פרטי של פעיל חמאס שקיבל לידיו כספים מהארגון ב-20 בנובמבר דחה בג"ץ (מפי השופט מינץ) עתירה כנגד צו שהוציא המפקד הצבאי באיו"ש ועניינו החרמת כלי רכב בבעלות העותר, אשר היה בשימוש הפרטי, מתוקף סמכותו לפי תקנות 84 ו-120 של תקנות ההגנה (שעת חירום), 1945. הצו הוצא כנגד העותר, לאחר שנמצא שהוא פעיל חמאס אשר קיבל לידיו לפחות 8,000 דולר השייכים לארגון, המוכר בתקנות כהתאחדות בלתי מותרת. בית המשפט פסק כי הצו הוצא בסמכות מכוח תקנה 120, המסמיכה את המפקד הצבאי להחרים כל רכוש של אדם שביצע כל עבירה שהיא על הוראה מתקנות ההגנה, וזאת ללא צורך בזיקה בין העבירה לבין הרכוש המוחזק. כלומר, אף אם המכונית לא נרכשה בכספים שהתקבלו מהחמאס ואף אם היא משמשת את אשתו של העותר. השופט ציין כי בצו נקבע כי תושב לעותר כל תמורה עודפת מעבר לסך של 8,000 דולר. באשר לתקנה 84 קבע בית המשפט שאכן נדרשת זיקה ישירה בין הרכוש המוחזק לבין התאחדות בלתי מותרת שלא התקיימה במקרה דנן, שכן לא הוכרס כסף בשווי הכסף "הנגוע" אלא רכוש שאין ראייה שהיה לו קשר לחמאס. (20 בנובמבר, בג"ץ 2959/17 נאפו אלשוואמרה נ' מדינת ישראל).

הריסת מגורי מחבל שביצע פיגוע ירי בכניסה ליישוב כפר אדר ב-7 בנובמבר דחה בג"ץ עתירה כנגד צו ההחרמה וההריסה שהוצא לקומה השלישית בביתו של המחבל שביצע פיגוע ירי בכניסה ליישוב הר אדר ב-26 בספטמבר. העותרים הם ילדיו הקטינים, אימו ואחיו של המחבל. ראשית, קבע בית המשפט (השופט עמית) כי לא נדרש דיון מחדש בשאלות הקשורות לעצם קיום סמכות המפקד להוצאת צו כאמור, שהוכרעו בפסיקות קודמות. לגבי נסיבות המקרה הנוכחי, קבע בית המשפט כי מדובר במעשים חמורים נוכח תוצאות הפיגוע (שלושה הרוגים ופצוע קשה), כי הוכח שהמחבל התגורר בקומה המיועדת להריסה בגפו והיא לא שימשה את בני משפחתו, וכי בני המשפחה לא יישארו ללא קורת גג. על כן, הוצאת הצו מידתית. הובהר כי בעלות במבנה אינה מהווה תנאי הכרחי להריסה, להבדיל מהוכחת זיקת מגורים, הקיימת במקרה זה. **השופט מזוז**, בדעת מיעוט, מדגיש כי במקרה זה נהרג המפגע במקום ואין כל

טענה כלפי העותרים לידיעה, מעורבות, עידוד או הזדהות עם מעשיו. הוא שולל הפעלת הסנקציה הקשה שבצו כלפי בני משפחה חפים מפשע, אשר לטענתם התגוררו בקומה המיועדת להריסה (7 בנובמבר, [בג"ץ 8161/17 בהאא אלג'מל נ' מפקד כוחות צה"ל ביהודה ושומרון](#)).

הריסת בית משפחתו של המואשם ברצח יצחק שמרלינג ז"ל

ב-26 בנובמבר דחה בג"ץ עתירה כנגד צו החרמה והריסה שהוצא כלפי בית משפחתו של הנאשם ברצח יצחק שמרלינג ז"ל. בבית גרים אביו של הנאשם, אמו החורגת ושלושת ילדיהם, אשר לא ידעו על כוונות הנאשם. בית המשפט (השופט אלרון) הבהיר כי אין להידרש לשאלות העקרוניות בדבר סמכות המפקד הצבאי להוצאת צו כאמור, שכבר הוכרעו על ידיו. על כן, הדיון נסוב סביב מידתיות ההחלטה. נקבע כי הנאשם גר במבנה מושא הצו וביצע מעשים חמורים ביותר וכי חוסר הידיעה של בני המשפחה על כוונת הנאשם אינה פוגמת בהחלטה, נוכח התכלית ההרתעתית שבבסיס הסמכות, המכוונת גם כלפי מפגעים פוטנציאליים וסביבתם. על כן, נקבע כי שקולי ההרתעה גוברים על הפגיעה בזכויות דיירי הבית, וזאת אף כשמדובר בקטינים. **השופט מזוז**, בדעת המיעוט, ציין כי נדרש דיון עקרוני ביחס להפעלת הסמכות שבנדון. ביחס למקרה, הדגיש כי זיקת המגורים של הנאשם הייתה מוגבלת, שכן גר לסירוגין בבית אמו ובחדר אחד בבית אביו, והבית לא שימש לפעילותו הטרוריסטית. על כן, הצו הנדון אינו מידתי. בנוסף, חזר על עמדתו כי אין לנקוט בסנקציה שבצו כלפי בני משפחה לא מעורבים. (26 בנובמבר, [בג"ץ 8786/17 אבו אלרוב נ' מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית](#)). ב-28 בנובמבר דחה בג"ץ גם בקשה לדיון נוסף בפסק הדין המתואר לעיל, בנימוק שפסק הדין אינו סותר את ההלכה הקודמת באותו עניין, ותואם למספר רב של פסקי דין שניתנו בנוגע להפעלת הסמכות הנדונה ([דגנ"ץ 9324/17 אבו אלרוב נ' מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית](#)).

החמרת עונשם של מי שהצטרפו לארגון דעא"ש

ב-2 בנובמבר דחה בית המשפט העליון ערעור של שני אזרחי ישראל שהורשעו בהקשר לקשריהם עם ארגון הטרור דעא"ש על חומרת העונש שנגזר עליהם, וקיבל את ערעור המדינה על קלות העונש. שני האזרחים הורשעו בעבירה של קשירת קשר לביצוע פשע, ואחד מהם הורשע גם בעבירות של תמיכה בארגון טרוריסטי ומגע עם סוכן חוץ. על פי עובדות ההליך הפלילי, השניים החלו בתכנון והכנות מקדימות לביצוע פיגוע ירי נגד חיילי צה"ל בשם הארגון, בטרם נתפסו. אחד מהם יצר קשר עם סוכני הארגון. בית המשפט קיבל את טענת המדינה כי העונשים שהושתו, אינם מבטאים כראוי את חומרת העבירות ואת הצורך בהרתעת הרבים מהישנותן, בהיותן עבירות ביטחון ככלל ועבירות בקשר עם ארגון דעא"ש בפרט. ארגון טרור אכזרי. בית המשפט החמיר את העונשים מ-46 ל-58 ומ-22 ל-30 חודשי מאסר (2 בנובמבר, [ע"פ 6699/17 מדינת ישראל נ' בהאא אלדין מסארוה](#)).

פסק דין מחוזי מורה לרשות הפלסטינית ולמבצעי פיגוע לשלם פיצויים לקרובי קורבנות טרור
ב-17 בנובמבר חייב בית המשפט המחוזי בירושלים את הרשות הפלסטינית ואת מבצעי הפיגוע בכביש 443 באוגוסט 2001, בפיצויים למשפחות ההרוגים. בית המשפט קבע כי הרש"פ חייבת בניזקין הן בהיותה משדלת או מסייעת למבצעי הפיגוע (אחריות עקיפה) והן מכוח עוולת

הרשלנות (אחריות ישירה). נקבע כי הרש"פ העבירה נשק ומימון לארגוני הטרור הרלוונטיים וכן ידעה אודות הכוונה לבצע פיגוע ואישררה את ביצועו לאחר מעשה. עוד נקבע כי הרש"פ התרשלה בשמירה על כלי נשק או כספים שהיו ברשותה והועברו לגורמי טרור, אשר היה עליה לדעת שישמשו לפעילות טרור. בית המשפט קבע כי מכיוון שניתן לייחס לרש"פ כוונת זדון ביחס לאחריותה כמעול ישיר- בהעברתה מרצונה כספים או נשק לחוליות טרור, היא חבה בפיצויים עונשיים. בית המשפט הטיל פיצויים עונשיים של 10 מיליון שקלים לכל אחד מן העיזבונות של שלושת הנרצחים בפיגוע, 6 מיליון שקלים לכל אחת מבנות הנרצחים ו-5 מיליון שקלים לכל אחד מן ההורים של הנרצחים. מכיוון שחלקה של הרש"פ בפיגוע בא לידי ביטוי בסיוע או בשידול ובאשרור, ולא בביצועו המלא של הפשע, הוטל עליה לשאת ב-40% מהסכום (17 בנובמבר, [ת"א 3361/09 יורשי שרון בן שלום ז"ל נ' הרשות הפלסטינית](#)).

גדריה של עבירת העלבת עובד ציבור

ב-2 בנובמבר **בית המשפט העליון זיכה פה אחד את הרב אליצור סגל אשר הורשע בעבירת העלבת עובד ציבור בגין מאמר שפרסם באינטרנט שכלל גינויים חמורים כנגד הרב הצבאי הראשי, סביב סוגיות כגון סיכון חיילים בכדי להימנע מפגיעה באוכלוסיית האויב, שירות נשים, חילול שבת בצבא, ויישום תכנית ההתנתקות.** בין היתר, כתב סגל כי הרב הצבאי מסייע לרצח, לגילוי עריות ולחילול שבת. בית המשפט קבע כי, בין כל הביטויים, הביטוי הפוליטי בולט בחשיבותו ויש לנקוט ריסון רב במיוחד בהחלת העבירה לגביו. בית המשפט קבע כי מדובר במקרה זה בביטוי פוליטי מובהק, שכן המאמר מותח ביקורת על פועלו של הרב הצבאי לנוכח המדיניות הנהוגה בצה"ל בנושאים שונים. משכך, אף שהביטויים בו קשים, הם אינם חמורים מספיק להצדקת הרשעה. בנוסף, לאור מעמדו הבכיר של הרב הצבאי, המחייב אותו לסיבולת גבוהה ביותר כלפי ביטויים מעליבים, לא מתקיימת כנדרש ודאות קרובה שההעלבה תביא לפגיעה קשה בעובד הציבור במילוי תפקידו ומכאן גם בשירות הציבורי (2 בנובמבר, [רע"פ 5991/13 אליצור סגל נ' מדינת ישראל](#)).

ידיעות בינלאומיות שקשורות לישראל

תובעת בית הדין הפלילי הבינלאומי הודיעה באופן סופי כי לא תפתח בחקירה בעניין אירוע המשט לעזה

ב-30 בנובמבר הגישה תובעת בית הדין הפלילי הבינלאומי להרכב קדם-משפט את החלטתה הסופית כי היא דבקה בהחלטתה הקודמת משנת 2014 שלא לפתוח חקירה נגד ישראל ביחס ל-"תקרית המשט". זאת, לאחר שההרכב קיבל את בקשת איי קומורו (המדינה בה הייתה רשומה ספינת ה"מאבי מרמרה") וביקש מהתובעת לבחון מחדש את החלטתה הקודמת. בהחלטתה הנוכחית חוזרת התובעת על מסקנתה כי ישנו בסיס סביר להאמין כי התבצעו פשעי מלחמה על ידי חיילי צה"ל בתקרית, אולם לא מתקיימת דרישת החומרה הקבועה בחוקת בית הדין לצורך קבילות המקרים בבית הדין. התובעת הבהירה כי בקשת ההרכב לבחינה מחדש התבססה על ניתוח לא נכון של הגורמים הנלקחים בחשבון בבחינת דרישת החומרה: היקף הפשעים, השפעתם על קורבנות ישירים ועקיפים, טבעם ואופן ביצועם. בין היתר, טוענת התובעת כי ביחס לאופן

ביצוע הפשעים, ההרכב התעלם מההקשר של ההתנגדות האלימה שפגשו חיילי צה"ל כשעלו לסיפון ה-"מרמרה" - עובדה שאינה במחלוקת ושהייתה בעלת משקל רב בקביעה כי אין בסיס סביר להאמין כי הפשעים בוצעו כחלק מתכנית או מדיניות מכוונת של ישראל (30 בנובמבר, [ICC](#) (קישור להודעה בעברית: [ICC-Hebrew](#))).

ראו התייחסותן של **פנינה שרביט ברוך וליאור צור** להחלטת התובעת, המציינות כי החלטת התובעת מנעה אימוץ פרשנות מרחיבה של דרישת החומרה, אשר הייתה מרוקנת דרישה זו מתוכנה, עד כדי עיוות תפקידו של בית הדין, שהוא התמודדות עם "הפשעים החמורים ביותר הנוגעים לקהילה הבינלאומית כולה" (13 בדצמבר, ["מבט על" INSS](#)).

ידיעות בינלאומיות

דיני מלחמה

מועצת הביטחון כשלה בהארכת המנדט של הפאנל החוקר שימוש בנשק כימי בסוריה ב-16 בנובמבר **מועצת הביטחון של האו"ם דחתה שתי הצעות החלטה שהובאו על ידי ארה"ב ובוליביה להארכת המנדט של הפאנל החוקר את התקיפות בנשק כימי בסוריה**. המנדט של הפאנל החוקר פקע ב-17 בנובמבר. רוסיה הטילה וטו על ההחלטה שהביאה ארה"ב ובכך מנעה קבלתה. ההחלטה שהביאה בוליביה הייתה בעצם טיוטת הצעה של רוסיה, שכללה התייחסות לפגמים שונים בהליכי החקירה שנקט הפאנל עד כה, שעשויים להעלות ספקות בדבר מסקנותיו. בין היתר, קבע הפאנל באוקטובר האחרון כי ממשל אסד הוא האחראי למתקפה בגז סארין על הכפר חאן שיחון. על החלטה זו הוטל וטו על ידי ארה"ב, כמו גם על ידי צרפת ובריטניה. הטלת הוטו היוותה צעד נוסף בהתדרדרות היחסים בין ארה"ב לרוסיה, שנציגיהם האשימו האחד את השני בהפסקת פעולות החקירה של הפאנל. הוטו הרוסי הוא העשירי שמוסקבה הטילה במטרה להגן על בן-בריתה, נשיא סוריה, בשאר אל-אסד (16 בנובמבר, [UN](#); 16 בנובמבר, [The Washington Post](#)).

המצב ההומניטרי בתימן עקב המלחמה וניתוח בראי המשפט הבינלאומי ההומניטרי ב-16 בנובמבר **עתרו ראשי מספר ארגונים של האו"ם להסרה מיידית של המצור ההומניטרי על תימן, בטענה שהמצב במדינה הוא כעת המשבר ההומניטרי החמור ביותר בעולם**. המצור הוטל על ידי הקואליציה המובלת על ידי ערב הסעודית בתגובה לירי טיל על ידי כוחות חות'ים לעבר ערב הסעודית. המצור חל על המרחב האווירי והימי של תימן וכן המעברים הקרקעיים. ראשי הארגונים דורשים לאפשר כניסה של אספקה מצילת חיים כגון תרופות, חיסונים ומזון לתימן. הם מציינים שכלמעלה מ-20 מיליון אנשים, ביניהם כ-11 מיליון ילדים, נזקקים לסיוע הומניטארי דחוף. נטען כי ארצות הברית והקהילה הבינלאומית מפגיות סולידריות עם ערב הסעודית בלחימתה נגד איראן, תוך התעלמות מהמצב בתימן (16 בנובמבר, [UN WFP](#); 17 בנובמבר, [Just Security](#)). **נטלי וייצמן** בוחנת את המשבר אל מול כללי המשפט הבינלאומי ההומניטארי. היא מציינת את חובת הצדדים לסכסוך המזויין לאפשר ולסייע למעבר מהיר של סיוע הומניטארי לאזרחים, וכן את האיסור על פגיעה באובייקטים החיוניים להישרדות

האוכלוסייה. לדבריה, מניעת גישה של סיוע הומניטרי לאזרחים נזקקים, לרבות הגבלת התנועה של עובדי סיוע הומניטרי, עשויה גם להוות הפרה של האיסור על שימוש בהרעבה כשיטת לחימה. לבסוף היא מזכירה שעל אף שעיקר האחריות מכוח המשפט ההומניטרי רובצת על כתפי הצדדים לסכסוך, גם למדינות המסייעות לצדדים ישנה אחריות מסוימת (17 בנובמבר, [Just Security](#)).

מאבק בטרור

הנשיא טראמפ החזיר את צפון קוריאה לרשימת מדינות התומכות בטרור, לאחר תשע שנים ב-20 בנובמבר הודיע נשיא ארה"ב טראמפ על החזרת צפון קוריאה לרשימת המדינות הנותנות חסות לטרור. צפון קוריאה הוכנסה לרשימה בעבר בשל הפצצת טיסה של אייר קוריאה ב-1987 שגרמה להרג כל 115 הנוסעים, והוסרה ב-2008 כחלק מסיכום שנועד לקדם את שיחות הגרעין. ברשימה זו נמצאות שלוש מדינות נוספות בלבד - איראן, סודאן וסוריה. פעולה זו מאפשרת לארה"ב להטיל סנקציות נוספות על המדינה. לעומת זאת, מומחים טוענים כי משמעות הפעולה היא בעיקר סמלית, שכן כבר כיום מוחלות סנקציות כבדות על המדינה על ידי ארה"ב. כמו כן, הועלה חשש כי פעולה זו עלולה להוביל לתגובת נגד קשה ולהחרפת המצב (20 בנובמבר, [Reuters](#)) **דניאל ביימן** מציין כי ייתכן שהבסיס להחלטה הוא ההתנקשות באחיו למחצה של המנהיג הצפון קוריאני ותוהה אם נכון לסווגה כפעולת טרור. הוא מצביע על כך שהרשימה אינה משקפת בהכרח מעורבות בטרור אלא שיקולים פוליטיים. זאת מאחר שהרשימה כוללת גם מדינות שזנחו תמיכה בטרור, כמו סודן, ואינה כוללת מדינות התומכות בטרור, כמו פקיסטן (21 בנובמבר, [Lawfare](#)).

התקפת הטרור בניו יורק והטיפול של ארה"ב במבצע ההתקפה

ב-21 בנובמבר הוגש כתב אישום כנגד החשוד בביצוע מתקפת הטרור בניו-יורק ב-31 באוקטובר, בה נדרסו למוות 8 אנשים. החשוד, סייפולו סייפוב, היגר לארה"ב באופן חוקי ב-2010 מאוזבקיסטן. לאחר מעצרו הצהיר סייפוב על נאמנותו לדאע"ש, שמאוחר יותר לקחו אחריות על הפיגוע. (22 בנובמבר, [The Guardian](#)). דיון התעורר בארה"ב סביב אופן הטיפול בסייפוב, ובפרט בשאלה אם ניתן להעבירו למתקן המעצר בגואנטנמו ולשפוט אותו בבית דין צבאי. לבסוף הוגש כתב אישום כנגד סייפוב בבית משפט פדרלי. **כריסטופר פונזון וג'ושוע גלצר** מברכים על כך ומסבירים את היתרונות שבהליך פלילי רגיל לעומת שיפוט בבית דין צבאי בגואנטנמו, בהיבט של מהירות ויעילות ההליך, וכן לאור קשיים משפטיים העולים מהליך כזה, ביניהם: שאלת קיום הסמכות למעצר צבאי של תושב קבע חוקי שנעצר בארה"ב; שאלת קיום סמכות זו ביחס למעצר על בסיס קשרים עם דאע"ש, נוכח אי בהירות החוק ביחס לארגון טרור זה; ושאלת תחולת סמכות זו גם על יחידים המושפעים מדאע"ש שאינם חברים בארגון (1 בנובמבר, [Just Security](#)).

זכויות אדם

בכירים לשעבר בצבא ארגנטינה נידונו למאסר עולם בגין רצח אזרחים ב"טיסות המוות" ב-29 בנובמבר, 29 בכירים לשעבר בצבא ארגנטינה נידונו למאסר עולם בגין רצח אזרחים במהלך שלטון הדיקטטורה של החונטה הצבאית בשנים 1976-1983, תוך שימוש בפרקטיקה נרחבת של

השלכת אזרחים החשודים כמתנגדי משטר ממטוסים. במשפט רחב היקף זה, שארך 5 שנים, הועמדו לדין 54 בכירים לשעבר בגין המוות או ההיעלמות הכפויה של 789 אנשים. בית המשפט זיכה 6 נאשמים, ואילו השאר הורשעו בפשעים נגד האנושות, מעשי רצח ועינויים ונגזרו עליהם תקופות מאסר שנועות בין 8 ל- 25 שנים (29 בנובמבר, [NY Times](#); 3 בדצמבר, [הארץ](#)).

משפט בינלאומי פלילי

תובעת בית הדין הפלילי הבינלאומי הגישה בקשה לאישור פתיחה בחקירה של פשעים שבוצעו לכאורה באפגניסטן, לרבות על ידי אנשי צבא ארצות הברית וה- CIA ב-20 בנובמבר **ביקשה תובעת בית הדין הפלילי הבינלאומי מבית הדין לאשר פתיחה בחקירה בנוגע לפשעי מלחמה ופשעים נגד האנושות שבוצעו לכאורה בקשר לסכסוך המתמשך באפגניסטן**. התובעת קבעה שיש בסיס סביר להאמין שהפשעים הבאים בוצעו: פשעי מלחמה ופשעים כנגד האנושות על ידי הטאליבן ורשת הטרור חקאני; פשעי מלחמה על ידי כוחות הביטחון הלאומיים של אפגניסטן; ופשעי מלחמה שבוצעו על ידי צבא ארה"ב בשטח אפגניסטן ועל ידי ה- CIA במתקני מעצר סודיים באפגניסטן ובמדינות אחרות החברות בבית הדין (20 בנובמבר, [ICC](#)). **אלכס ווייטינג** מנתח את משמעות בקשת התובעת. ראשית, הוא מסביר כי על אף שארה"ב אינה חברה בבית הדין, לתובעת סמכות שיפוט ביחס לפשעים שהתבצעו בשטח מדינות החברות בבית הדין, ביניהן אפגניסטן. ארה"ב שוללת קיום סמכות כאמור, אך היא מקובלת על רוב המדינות והמשפטים. עוד מסביר ווייטינג כי חקירה במקרה זה תהיה משימה כמעט בלתי אפשרית, נוכח העדר שיתוף הפעולה הצפוי לא רק מצד ארה"ב, אלא גם מצד הטאליבן וממשלת אפגניסטן. ווייטינג מציין כי על פי הדוחות השנתיים של התובעת, לגבי צבא ארה"ב וה- CIA החשדות מתרכזים בעינויים ויחס אכזרי כלפי נחקרים. (3 בנובמבר, [Just Security](#)).

רטקו מלאדיץ', שהורה, בין היתר, על הטבח בסרברניצה, הורשע על ידי בית הדין הפלילי הבינלאומי ליוגוסלביה לשעבר ברצח עם, פשעים נגד האנושות ופשעי מלחמה ב-22 בנובמבר **בית הדין הפלילי הבינלאומי ליוגוסלביה לשעבר גזר מאסר עולם על רטקו מלאדיץ', לוחם סרבי לשעבר שפיקד על הכוחות שביצעו כמה מהעוולות הנוראות ביותר של מלחמות הבלקן**. מלאדיץ' נמצא אשם ברצח עם, בפשעים נגד האנושות ובפשעי מלחמה שבוצעו בשנים 1992-1995. בפרט, הוא נמצא אחראי לטבח של מעל 7,000 מוסלמים בוסניים בסרברניצה, שהיה מוכרז כמקום מקלט של האו"ם; למצור וההרס של סרייבו בירת בוסניה; ולהתקפות נרחבות על אוכלוסייה אזרחית. **ג'נס דיוויד אוהלין** מנתח את פסק הדין ומדגיש את עיקריו (22 בנובמבר, [The Washington Post](#); 22 בנובמבר, [Opinio Juris](#)).

שופטי בית הדין הפלילי הבינלאומי אישרו לתובעת בית הדין לפתוח בחקירה ביחס לבורונדי ב-9 בנובמבר **הרכב קדם-המשפט של בית הדין הפלילי הבינלאומי, פרסם את החלטתו לאשר לתובעת לפתוח בחקירה באשר לפשעים לכאורה שבוצעו בבורונדי או על ידי אזרחים בורונדיים בין אפריל 2015 לאוקטובר 2017**. נמסר כי החלטת ההרכב התקבלה עוד ב-25 באוקטובר, אך

תחת חיסיון, לשם הגנה על קורבנות ועדים פוטנציאליים. בורונדי פרשה מבית הדין ב-27 באוקטובר ועל כן נקבע שסמכות בית הדין חלה על פשעים שבוצעו לכאורה עד למועד זה. ההרכב קבע שנמצא בסיס סביר להמשיך בחקירה ביחס לפשעים נגד האנושות, ביניהם הרג, עינויים, אונס ורדיפה, שבוצעו על ידי נציגי המדינה וקבוצות אחרות שיישמו את מדיניות הממשל. לבסוף, הוסיפו השופטים שהרשויות בבורונדי לא פעלו לברור הפשעים הפוטנציאליים העולים מהתיק (9 בנובמבר, [ICC](#)). **אלכס ווייטינג** מבהיר כי סימני השאלה שעלו ביחס לסמכות בית הדין לאחר פרישתה של בורונדי התפוגגו כאשר נלמד כי האישור לפתיחה בחקירה ניתן בפועל על ידי ההרכב לפני פרישתה. הוא מציין כי החקירה בבורונדי, בדומה לחקירות נוספות שנפתחו לאחרונה (גיאורגיה) או צפויות להיפתח (אפגניסטן), תתמודד עם האתגר של אי שיתוף פעולה מצד המדינה. אף אם התובעת תצליח לאסוף ראיות מספיקות להעמדה לדין, הסיכויים לעצור את הנאשמים יהיו קלושים. (10 בנובמבר, [Just Security](#)).

שופטי בית המשפט העליון של ונצואלה הנמצאים בגלות וכן התובעת הראשית המודחת הגישו תלונה לבית הדין הפלילי הבינלאומי כנגד נשיא ונצואלה בגין פשעים נגד האנושות ב-20 בנובמבר הגישו שופטי ביהמ"ש העליון של האופוזיציה בוונצואלה הנמצאים בגלות תלונה לבית הדין הפלילי הבינלאומי, המאשימה את נשיא ונצואלה, ניקולס מאדורו, ועוד עשרות מעובדי הממשל שלו, לרבות שר הפנים, שר הביטחון, סגן הנשיא ומפקד המשטרה, בפשעים נגד האנושות של רדיפה שיטתית של מתנגדים לשלטון ופשעים נוספים. השופטים מונו על ידי הרשות המחוקקת שנשלטה על ידי האופוזיציה, לפני שזו הוחלפה על ידי מדורו. הם נאלצו לברוח מהמדינה לאור איום במעצר. כשבוע לפני כן, התובעת הראשית המודחת של ונצואלה פנתה לבית הדין הפלילי הבינלאומי בעצמה בבקשה להעמיד לדין את מדורו ובכירים בממשלתו בגין פשעים נגד האנושות. האשמותיה כוללות עינויים, הוצאות להורג ומעצרים שרירותיים. גם היא ברחה מהמדינה ונמצאת כעת בגלות (21 בנובמבר, [Miami Herald](#); 16 בנובמבר, [The Guardian](#)).

פסק הדין האחרון של בית הדין הפלילי הבינלאומי ליוגוסלביה לשעבר מצא מנהיגים קרואטים בוסניים אשמים ואישר את גזרי הדין שלהם ב-29 בנובמבר בית הדין הפלילי הבינלאומי ליוגוסלביה לשעבר (ICTY) מסר את פסק הדין האחרון שלו, שמצא את כל הנאשמים בתיק- מנהיגים פוליטיים וצבאיים קרואטים בוסניים- אשמים בפשעים שבוצעו כנגד מוסלמים בוסניים. מרקו מילאנוביץ' מתייחס לסוגיות משפטיות בעלות חשיבות שעלו בתיק: סיווג הסכסוך הנדון כסכסוך בינלאומי, תוך קביעה כי קרואטיה למעשה שלטה על הכוחות הקרואטים בוסניים שפעלו בבוסניה, והיקף תחולת אמונות גינבה על הסכסוך; תחולת דיני הכיבוש במקרה זה ומציאת קרואטיה ככובשת של חלקים בבוסניה באמצעות ידה הארוכה - הכוחות הקרואטים בוסניים; ובנוסף- היפוך קביעת בית הדין בעבר כי השמדת גשר ה"סטארי מוסט" הייתה פשע מלחמה של הרס מיותר של רכוש ללא צורך צבאי, תוך קביעה כי הגשר היווה מטרה צבאית ועל כן השמדתו לא יכולה להיות "שלא לצורך" (wanton) אף אם הייתה לה השפעה לא מידתית על האוכלוסייה (30 בנובמבר, [EJIL](#)).

דוח סיכום הפעילות השנתית של בית הדין הפלילי הבינלאומי

לקראת קיום האסיפה השנתית של המדינות החברות בבית הדין הפלילי הבינלאומי, העביר בית הדין [מסמכים](#) ביצועיים שונים, כגון התקציב המוצע של בית הדין לשנת 2018, דוח ביצועים של בית הדין בשנת 2016, ודוח בדבר פעילות הקרן למען קורבנות בין 2016-2017. המעניין שבמסמכים הוא **דוח מה-2 בנובמבר המסכם את פעילותו של בית הדין בתקופה של ספטמבר 2016 עד ספטמבר 2017**. הדוח מפרט את ההתפתחויות המשפטיות ואת כלל הפעולות שנקטו על ידי בית הדין בהקשר למצבים שבטיפולו, הכוללים את: הרפובליקה המרכז אפריקאית, חוף השנהב, דרפור, קונגו, גיאורגיה, קניה, לוב, מאלי ואוגנדה (2 בנובמבר, [ICC-ASP](#)).

סנקציות

שרי החוץ של האיחוד האירופי אישרו סנקציות כלכליות כנגד ונצואלה ב-13 בנובמבר **שרי החוץ של האיחוד האירופי אישרו הטלת סנקציות כלכליות, לרבות חרם על נשק, כנגד ונצואלה**, נוכח הפגמים שהתגלו בבחירות שהתקיימו באוקטובר אשר החריפו את המשבר במדינה. לא הוטלו סנקציות על אנשים ספציפיים בשלב זה, במטרה להשפיע על הנשיא מדורו לפעול לדיאלוג עם האופוזיציה ולקדם פתרון בשלום. החרם על נשק מצרף את ונצואלה לרשימה של האיחוד האירופי הכוללת את צפון קוריאה וסוריה (13 בנובמבר, [Reuters](#)).

הסוכנות הבינלאומית לאנרגיה אטומית דיווחה כי איראן לא מפרה את הסכם הגרעין ב-13 בנובמבר **קבעה הסוכנות הבינלאומית לאנרגיה אטומית, האחראית לפיקוח על פרויקט הגרעין של איראן, כי איראן מקיימת את המחויבויות שלה תחת הסכם הגרעין**. זוהי הפעם התשיעית ברציפות שהסוכנות העידה על כך מאז נחתם הסכם הגרעין, והקביעה הנוכחית באה לאחר שבחודש שעבר הנשיא טראמפ סירב לאשר כי איראן מקיימת את מחויבויותיה. בדוח של הסוכנות נכתב גם כי לפקחי הסוכנות הייתה גישה לבקר בכל אתר שביקשו (13 בנובמבר, [The Washington Post](#)).

סייבר

הבית הלבן חשף לראשונה את ההליך לפיו הממשל קובע אם לחשוף פגמי תוכנה שיכולים להפוך לנשק סייבר

ב-15 בנובמבר **פרסם הבית הלבן לראשונה את הכללים לפיהם הממשלה קובעת האם לחשוף פגמי תוכנה אשר עשויים להפוך לנשק סייבר, בין אם על ידי סוכנות אמריקאית למטרת השגת מודיעין זר, ובין אם על ידי האקרים פרטיים או סוכנים זרים למטרת חדירה למחשבים אמריקאים**. המהלך הוא תגובה לביקורת רבת שנים על עמימות ההליך של הממשל, ולחשש כי הוא מעמיד בסיכון גם את ביטחון הסייבר של אמריקאים. לפי הנוהל, העדיפות היא לחשיפת הפגמים, אלא אם קיים אינטרס ממשי גובר בשימוש בפגמים לצרכי מודיעין ואכיפת חוק (15 בנובמבר, [The Washington Post](#)). **שרון ברדפורד פרנקלין ואנדי ווילסון**, חברות המכון האמריקאי החדש לטכנולוגיה פתוחה, טוענות כי פרסום הכללים הוא צעד חיובי, אך מצביעות על

פעולות נוספות שדרושות להבטחת האינטרסים של הציבור האמריקאי. לבסוף, הן מביעות חשש מכך שהנושא מוסדר בנהלים הניתנים לשינוי בכל רגע נתון, ומצביעות על הצורך להסדירו בחקיקה (22 בנובמבר, [Lawfare](#)).

התפתחויות מדיניות ודיפלומטיות

ברית חדשה של מדינות אירופאיות לשותפות בהגנה וביטחון ב-13 בנובמבר **הסכימו כ-23 ממדינות אירופה להרחיב את כוחו של האיחוד האירופי אל התחום הצבאי, באישורן הסכם ביטחון שמטרתו להגביר את שיתוף הפעולה הביטחוני בין המדינות.** ההסכם ייצור כללים מחייבים להגברת הוצאות הביטחון ויחייב את מדינות אירופה לשתף פעולה ברכישה ופיתוח של ציוד צבאי חדש. כמו כן, יתאפשר שיתוף פעולה בשליחת כוחות למשימות צבאיות. היוזמה התאפשרה במידה רבה בזכות עזיבת בריטניה את האיחוד, שכן זו חסמה הצעות דומות קודמות בטענה שהן משכפלות את ברית נאט"ו. (13 בנובמבר, [The Washington Post](#)).

בית המשפט העליון של עיראק פסק כי משאל העם הכורדי בדבר עצמאות אינו חוקתי ב-20 בנובמבר **בית המשפט העליון העיראקי פסק כי משאל העם הכורדי בדבר עצמאות מעיראק הוא בלתי חוקתי ובטל.** בית המשפט מוסמך לפסוק במחלוקות בין הממשלה המרכזית העיראקית לבין המחוזות, לרבות המחוז הכורדי. פסק הדין מגיע כמעט חודשיים לאחר ההצבעה, שבה 92% מהכורדים העיראקים תמכו בהיפרדות. מהלך זה, שמשמעותו ביטול תוצאות משאל העם, מצטרף לצעדי ממשלת עיראק שבתגובה למשאל העם הכורדי תפסה את העיר קירקוק שתחת שלטון כורדי ושטחים נוספים שבמחלוקת בינה לבין הכורדים ואסרה טיסות ישירות לכורדיסטן, וכן להתפטרות נשיא המחוז הכורדי בעיראק (20 בנובמבר, [Reuters](#); 20 בנובמבר, [BBC](#)).

בית המשפט הספרדי ביטל את הכרזת העצמאות של קטלוניה ב-8 בנובמבר **בית המשפט החוקתי של ספרד ביטל את הכרזת העצמאות של הפרלמנט הקטלוני.** בנוסף לביטול הכרזת העצמאות, החלטה נוספת של בית המשפט קבעה כי חוק המעבר הקטלוני אינו חוקתי. בית המשפט קבע כי הכרזת העצמאות מהווה התקפה חמורה כנגד ספרד והפרה חמורה של העקרונות הדמוקרטיים, וכן שיש להבחין בין הזכות לאוטונומיה לבין ריבונות (8 בנובמבר, [Reuters](#); 8 בנובמבר, [Jurist](#)).

ענייני הגירה

מחלקת המדינה האמריקאית סגרה את התכנית לפליטים קטינים ממרכז אמריקה ב-9 בנובמבר **מחלקת המדינה של ארה"ב הפסיקה לקבל בקשות חדשות במסגרת התכנית שאפשרה לקטינים הבורחים מאלימות באל סלבדור, גואטמלה והונדורס לבקש מעמד של פליט בארה"ב, בטרם עזיבתם את מדינתם.** התכנית החלה ב-2014 תחת ממשל אובמה בעקבות אלפי קטינים בודדים ומשפחות ממרכז אמריקה שהגיעו לגבול ארה"ב-מקסיקו בחיפוש אחר מקלט

בארה"ב. הנשיא טראמפ הורה לבחון מחדש את התכנית, והממשל בהנהגתו טען שהתכנית מיותרת מפני שרוב הקטינים שהגישו בקשה לא עמדו בתנאים לקליטת פליט. הממשל הצהיר שכחלופה הוא יעבור לסינון יותר ממוקד של פליטים ממרכז אמריקה בשיתוף האו"ם וגורמים נוספים (9 בנובמבר, [USCIS](#); 9 בנובמבר, [Reuters](#)).

נשק

דיון באו"ם על מערכות נשק אוטונומיות

ב-6 בנובמבר התכנסו מדינות באו"ם על מנת לדון במערכות נשק אוטונומיות קטלניות, כולל נשקים רובוטיים אשר יאתרו מטרות באופן עצמאי. הכינוס התנהל כמפגש של קבוצת מומחים ממשלתיים בנושא, בניסיון להתקדם לעבר קונצנזוס בינלאומי ביחס לטיפול בכלי נשק אוטונומיים. פול שר מציין כי המאמצים הדיפלומטיים בנושא מפגרים אחר קצב ההתקדמות הטכנולוגית. אמנם אף מדינה עוד לא הודיעה שהיא מתכוונת לבנות נשק אוטונומי, אולם מספר כוחות צבאיים מרכזיים הודיעו שמדובר על חלק מהותי מהאסטרטגיה העתידית. הוא טוען כי ככל שכוחות אלה יראו בנשקים אוטונומיים כמהותיים ליכולת ההתחרות שלהם בזירה הצבאית, יהיה קשה יותר לשכנע אותם לאמץ מגבלות על השימוש בהם. שר מסביר כי אחת המגבלות המרכזיות של טכנולוגיה כזאת היא חוסר יכולת להפעיל שיקול דעת המתחשב המתבסס על הבנת ההקשר של המצב ולשקול ערכים מתחרים. לצד זאת, הוא טוען שהבעיה המרכזית עבור מחוקקים הוא קצב ההתפתחות בתחום וחוסר הידיעה כיצד הטכנולוגיה תתקדם ומה יהיה אפשרי בעתיד (ה-9 לנובמבר, [Just Security](#)).

ניתן למצוא אותנו ב:

© 2017 כל הזכויות שמורות

התכנית למשפט וביטחון לאומי, INSS